

RÖPORTAJ

Don McLain Gill:

"TÜRKİYE, ÇATIŞMA TESTLERİNDEN BAŞARIYLA GEÇMİŞ İHA'LARIN SAYGIN ÜRETİCİSİ OLARAK ÖNE ÇIKMAYA DEVAM EDECEKTİR"

ABDENNOUR TOUMI

Kurum Dışı Araştırmacı ORSAM

Çeviri: Nurbanu Kesgin
Ortadoğu Analiz Dergisi Editör Asistanı

“Savunma ithalatçıları için söz konusu teçhizatları daha da çekici kılan faktör ise Türk İHA'larının özellikle Ukrayna savaşında başarılı şekilde muharebe testlerinden geçmiş olmasıdır. Dolayısıyla yüksek teknolojiye dayalı silahların artan önemi ve savaş alanındaki olumlu performansıyla Baykar'ın TB-2 gibi Türk İHA'ları, uluslararası savunma pazarında daha görünür olacaktır.

Abdennour Toumi: Teknolojik savunma sanayi şirketlerine olan güvenin artmasıyla birlikte, bu tür şirketlerin varlığı temel olarak ev sahibi devletlere hizmet etmek üzere var olmaktadır. Örneğin, Türkiye bu alanda kendisini güçlü bir konuma yerleştirmiştir. Bu konudaki görüşünüz nedir

Don McLain Gill: Türkiye, özellikle büyüyen insansız hava aracı (İHA) ve mühimmat satışları yoluyla güncümüz savunma ihracatçıları arasında oldukça öne çıkmaya devam etmektedir. Esasen, 2022 yılında bu alanda rekor satışlar elde edilmiş

Kimdir?

Don McLain Gill

Jeopolitik analist ve yazar olan Don McLain Gill, Filipin Ortadoğu Çalışmaları Derneği (Philippine-Middle East Studies Association; PMESA) Güney ve Güneydoğu Asya Direktörlüğü görevini icra etmektedir. Aynı zamanda De La Salle Üniversitesi Uluslararası Çalışmalar Bölümünde öğretim üyeliği yapmaktadır. Gill, Hint-Pasifik meseleleri, Hindistan ve Filipinler dış politikasıyla Hindistan-Güneydoğu Asya ilişkileri konularında uzmandır. Uluslararası İlişkiler alanında yüksek lisans derecesine sahiptir.

durumda ve hem Doğu hem de Batı ülkeleri, artık bu tür teçhizatları Türk hükümetinden tedarik etme konusunda istekli gözükmektedir. Savunma ithalatçıları için söz konusu teçhizatları daha da çekici kılan faktör ise Türk İHA'larının özellikle Ukrayna savaşında başarılı şekilde muharebe testlerinden geçmiş olmasıdır. Dolayısıyla yüksek teknolojiye dayalı silahların artan önemi ve savaş alanındaki olumlu performansı Baykar'ın TB-2 gibi Türk İHA'ları, uluslararası savunma pazarında daha görünür olacaktır. Bu durum Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgelerinden gelen satış ve ilgi talepleriyle açıkça görülmektedir.

Abdenour Toumi: Klasik anlamda savunma sanayi silah üretir ve satar, yabancı ülkelerle askerî iş birliği ve devletlerarası küresel stratejik ortaklar anlamında etkileşim içindedir. Bu durum jeopolitik ittifakların

arttığı bir bölgede Türkiye savunma sanayisini nasıl bir durumda konumlandırmaktadır?

“

Türk İHA'larının yüksek düzeydeki olumlu performansı göz önüne alındığında, Türkiye ile Doğu ve Batı'daki diğer devletler arasında savunma ve güvenlik ilişkilerinin gelişmesi kaçınılmazdır.

”

Don McLain Gill: Mevcut uluslararası güvenlik durumu, devletler arası çatışmaların yayılması ve diğer geleneksel olmayan tehditlerin ortaya çıkması nedeniyle daha da kötüleşmeye devam ederken, hü-

kümetler yükselen dış ve iç tehditleri engelleme amacına yönelik olarak sürekli şekilde gelişmiş savunma teçhizatlarına ihtiyaç duymaktadır. Buradan hareketle, Türk İHA'larının yüksek düzeydeki olumlu performansı göz önüne alındığında, Türkiye ile Doğu ve Batı'daki diğer devletler arasında savunma ve güvenlik ilişkilerinin gelişmesi kaçınılmazdır. Savunma iş birliği, stratejik ortaklıkların en hassas unsuru olarak kabul edilir. Dolayısıyla Türkiye'nin savunma ihracatına artan ilgi gösterilmesiyle birlikte Türk hükümeti, bu fırsatı kullanarak yakın ve uzak komşularıyla stratejik bağlarını güçlendirebilir.

Abdenour Toumi: Türkiye aslında en büyük üç İHA üreticisi arasına girmeyi başardı. Türkiye'nin İHA'lardaki gelişimi ve satışı nereye doğru gitmektedir? İHA'ların “fakirlerin füzeleri” olduğu söylenebilir mi?

Don McLain Gill: Uluslararası ve bölgesel güvenlik konularının son derece karmaşık olan doğası göz önüne alındığında, İHA'ların tercih edilme sebebi sadece düşük maliyetli olması değildir. İHA'ların kullanımını istihbarat toplama, hedef belirleme, sahadaki kuvvetleri koruma, hassas vuruşlar, gözetleme ve keşif, lojistik ve tedarik ve arama kurtarma gibi operasyonlarda etkili şekilde kullanılma yetenekleri nedeniyle de artmaya devam etmektedir. Bu nedenle özellikle askerî alan başta olmak üzere çok yönlü faydalarını dikkate alırsak, İHA'ların önemini yakın gelecekte azalması pek olası değildir.

Abdenmour Toumi: Günümüzde gelişmiş savunma sanayi, güçlü havacılıkla savunma-sanayisi tabanını teknolojik olarak tahkim etmek anlamına gelmektedir. Söz konusu gelişmişlik açısından, savunma sanayisi için ticari iletişim uyduları, uzay fırlatıcıları, iş jetleri ve İHA gibi araçlar ne kadar önemlidir?

Don McLain Gill: Savunma üretiminin yönü; gözetleme, izleme ve istihbaratın giderek daha kritik

hâle gelmesi nedeniyle havacılığa doğru ilerlemeye devam etmektedir. Bu nedenle, İHA'larla birlikte diğer hava temelli teknolojilerin de ortaya çıkması, devletlerin bu alana artan ilgisinden kaynaklanmaktadır. Daha da önemlisi ekonomi, güvenlik ve siyasetin kesimi nedeniyle bu tarz teçhizatların birden fazla rol ve işlevi kapsamı kaçınılmaz olacaktır.

Abdenmour Toumi: Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesi devletleri büyük ölçüde silah tüketicileridir ve söz konusu devletler dünyanın en büyük dört savunma sanayisi fuarından biri olan Uluslararası Savunma Sanayi Fuarı IDEF'e katılmaktadır. Ahlaki ve etik normlar nerede duruyor veya jeopolitik zorunluluklar ve bağlam, bu zorluğu ahlakçılara mı bırakıyor?

Don McLain Gill: Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesi devletleri, bölgedeki devletler arası ilişkilerin karmaşık doğası nedeniyle geleksel güvenlik iş birliğine ve kapasitelerini geliştirmeye öncelik vermeye devam ediyorlar. Bu tür konular sadece devletler arası çatışmalarla sınırlı değil, aynı zamanda

devlet içi çatışmalar ve vekâlet savaşlarıyla da ilgilidir. Bölgesel devletler arası savunma ithalatına artan ilginin yanı sıra devlet dışı aktörler ve karaborsanın ortaya çıkardığı tehditler nedeniyle ihracatçıların önündeki zorluk, detaylı bir durum tespitini mecbur kılmaktadır. Aksi hâlde söz konusu tehditler sivillere ve meşru hükûmetlere istenmeyen zararlar verebilir. Böyle zorluklar nihayetinde ihracatçı ve üretici için mevcut normlar, etik davranış kuralları, şeffaflık ve belirlenmiş ihracat rejimlerine uygunluk temelinde savunma ihracatçısı olarak yasallık ve sorumluluk açısından riskler oluşturabilir. Dolayısıyla belirtilen hususlara dayalı olarak uygun denetim yapılmadan gerçekleştirilen satışlar, ihracatçı devlet için büyük ölçüde bir bumerang etkisi yaratacaktır.

Abdenmour Toumi: Günümüz askerî anlayışında insansız teknolojinin hâkim olduğu göz önüne alındığında, bu farklı nesil savaşlarda Türkiye'nin yerini ve bunun uzay rekabetine etkisini nasıl görüyorsunuz?

Don McLain Gill: Türkiye, çatışma testlerinden başarıyla geçmiş İHA'ların saygın üreticisi olarak öne çıkmaya devam edecektir. Bu öne çıkma aynı zamanda, çok boyutlu olarak gelişen güvenlik tehditlerine daha etkili şekilde yanıt arayan devletlerin bu tür teçhizatlara olan artan talebiyle daha da güçlenecektir. Başka ihracat rakipleri olabileceği açıkça görülse de Türkiye'nin avantajı, sistemlerinin savaşa dayanıklı ve test edilmiş olmasıdır. Böylece ithalatçılarına olumlu bir güvence sağlamaktadır. ■